

serviciilor depășind 10 mii de lei lunar. Crearea de noi centre specializate pentru copiii cu TSA a fost menționată de 46% din medicii de familie ca fiind foarte necesară.

În viziunea managerului de centru specializat interviuat, problema majoră cu care se confruntă copiii cu TSA privind accesul la servicii de terapie Analiza Aplicată a Comportamentului și logopedie de la noi din țară este povara financiară mare și lipsa centrelor specializate, dar și lipsa subvenționării acestor servicii de către stat.

Concluzii: În studiu a fost stabilită prezența unor lacune majore în ceea ce privește disponibilitatea și accesibilitatea serviciilor de terapie Analiza Aplicată a Comportamentului și logopedie a copiilor cu tulburări de spectru autist. Toate acestea pot servi drept temei de inițiere a unor acțiuni orientate spre creșterea disponibilității și facilitării accesului la aceste servicii. În acest sens, recomandabil ar fi oferirea suportului financiar, fizic, informațional și logistic familiilor copiilor cu TSA; conlucrarea dintre Ministerul Sănătății și Ministerul Educației și Cercetării pentru elaborarea de programe de instruire și colaborare interuniversitară privind problema abordată; crearea de centre specializate în teritorii, asigurate cu echipe multidisciplinare atât în plan de diagnostic, cât și tratament/reabilitare; direcționarea fondurilor financiare pentru decontarea terapiei ABA prin asigurare medicală, cel puțin 2 ore/zi, conform practicilor internaționale; instruirea de terapeuți ABA acreditați conform standardelor internaționale în cadrul facultăților de psihologie; instruirea de logopezi acreditați capabili de a lucra cu copiii cu TSA; instruirea medicilor de familie privind tulburările cu spectru autist, screening, metode de tratament, cu menționarea modalităților de referire la centre specializate; desfășurarea unor programe de marketing social, care să includă campanii de informare orientate pentru sensibilizarea societății și a reduce stigma ca barieră de acces.

Cuvinte cheie: *tulburare de spectru autist, acces, terapia Analiza Aplicată a Comportamentului, logopedie, centru specializat*

INSTRUIREA PERSONALULUI MEDICAL (MEDICI) ÎN STĂRILE DE URGENȚĂ ÎN SĂNĂTATEA PUBLICĂ

Alexandru ZOTEA

Mihai PÎSLA

Scopul: Evaluarea nivelului și modului de instruire a personalului medical din instituțiile spitalicești privind răspunsul la urgențele de sănătate publică pentru a elabora măsuri de eficientizare a acestora.

Obiective: Analiza studiilor, practicilor internaționale și a cadrului normativ național privind instruirea personalului medical pentru acțiuni în situații de urgență; evaluarea opiniilor vicedirectorilor spitalelor, șefilor de secții din spitale, privitor la nivelul de instruire a personalului medical pentru acțiuni în situații de urgență; analiza viziunii specialiștilor în domeniu privind modul, eficiența și lacunele în instruirea personalului medical pentru acțiuni în

situații de urgență; elaborarea unui set de propuneri și recomandări, privind eficientizarea instruirii personalului medical pentru acțiuni în situații de urgență.

Materiale și metode: Tipul de studiu – mixt (cantitativ-calitativ), transversal, descriptiv cu elementele analitice. Studiul cantitativ a fost realizat prin chestionarea a 486 de șefi de secții din spitalele Republicii Moldova. Chestionarul a fost elaborat în interesul cercetării. Studiul calitativ a presupus realizarea a 2 focus-grupuri cu participarea vicedirectorilor medicali și a specialiștilor în instruire. *Metodele studiului* – analitică, sociologică, statistică, comparativă. Perioada cercetării 01.11.2022-01.03.2023

Rezultatele obținute: Caracteristicile socio-demografice ale participanților la studiul cantitativ sunt prezentate în cele ce urmează. Cei mai mulți (50,6%) au vârsta cuprinsă între 56 și 65 de ani, 37,9% – au între 36-45 de ani, 6,6% – 46-55 ani, 4,9% au între 25 și 35 de ani. Repartizarea după gen: femei – 61,3%, bărbați – 38,7%. Cei mai mulți respondenți (93,4%) activează într-o instituție de nivel raional, în special la profilul terapeutic (85,4%).

Rezultatele cercetării au demonstrat, că șefii de secții și vicedirectorii de spitale cunosc ce înseamnă noțiunea de urgență în sănătate publică în 88% din cazuri, 9,5% cunosc parțial, pe când 2,5% nu cunosc. Aceasta denotă că sunt necesare măsuri specifice, țintite către personalul de conducere a spitalelor în această privință. Cunosc cele mai actuale pericole pentru populația Republicii Moldova 94,8% din respondenți, iar 5,2% afirmă că nu cunosc aceste pericole. Semnificativ este și faptul că șefii de secții și vicedirectorii cunosc și au abilități practice suficiente pentru gestionarea situațiilor de urgență, care se pot produce în secția sau spitalul în care activează în proporție de doar 16,2%, în timp ce 48,9% au cunoștințe doar parțiale, fapt ce demonstrează actualitatea problemei. Mai puțin de jumătate (48,9%) cunosc bazele normative în domeniul urgențelor de sănătate publică, cunoștințe incomplete au 31,3%, iar 19,8% declară că nu cunosc. Tipurile de urgențe în sănătate publică nu sunt cunoscute sau sunt cunoscute doar parțial. Respondenții nu cunosc măsurile de pregătire a spitalelor în caz de epidemii și pandemii în 55,8% cazuri, iar triajul medical e cunoscut în 73,7% cazuri. În 53,3% șefii de secții nu cunosc despre planul de intervenție în caz de urgențe de sănătatea publică. În 81,9% nivelul de pregătire, de cunoștințe și abilități practice ale personalului secției se apreciază drept *satisfăcător*, la nivel de spital indicele e mai mare (83,5%), fapt ce confirmă necesitatea pregătirii personalului. Respondenții au dat preferință metodei de instruire cu prezență fizică (44,9%) și mixtă (23,8%), și au specificat că principala lacună în instruire în domeniul urgențelor de sănătate publică este ne-organizarea și organizarea rară a instruirii în domeniu. Doar 38,5% din respondenți au urmat cursuri de instruire în ultimii 5 ani. Cele mai eficiente metode de instruire în domeniul urgențelor de sănătatea publică sunt considerate cursurile tematice de EMC în 40,7% și simularea situațiilor la locul de muncă – 46,0%. Șefii de secții din spitale și vicedirectorii participanți la studiu au relevat că eficientizarea instruirii în domeniul urgențelor de sănătate publică presupune includerea modulului de urgență în curricula universitară (32,9%), în cadrul EMC (33,7%) și implicarea CUSIM în instruirea medicilor în urgențele de sănătate publică.

Concluzii: Urgențele de sănătate publică reprezintă o amenințare pentru viața și sănătatea populației, iar pregătirea sistemului de sănătate în asigurarea unui răspuns prompt la toate nivelurile este esențială. Lipsa motivării personalului medical pentru educația în urgențele medicale reprezintă o problemă importantă. Nivelul cunoștințelor și abilităților personalului medical din spitalele RM în domeniul managementului urgențelor în sănătate publică se apreciază ca mediu, iar în unele domenii drept insuficient. Organizarea rară a instruirilor pentru răspuns la urgențele de sănătate publică este o problemă stringentă. Educația medicală continuă,

exercițiile de simulare a urgențelor în sănătate la locul de muncă sunt principalele căi de obținere a cunoștințelor și competențelor de a răspunde în urgențe de sănătate publică. Dezvoltarea strategiilor de instruire cu eficiență înaltă pentru personalul medical implicat în răspunsul la urgențele de sănătate publică sau dezastre sunt necesare.

Cuvinte cheie: *practici internaționale, instruirea personalului medical, acțiuni în situații de urgență.*

UTILIZAREA PLATFORMELOR SOCIAL MEDIA DE CĂTRE MEDICI ÎN SCOPURI PROFESIONALE

Eugeniu ARAMA

Alina TIMOTIN

Scopul. Identificarea cunoștințelor, atitudinilor și practicilor medicilor privind utilizarea platformelor social media (SM) în scopuri profesionale, pentru identificarea oportunităților de încurajare a utilizării eficiente a acestor instrumente.

Obiectivele. Analiza studiilor privind rolul platformelor social media în informarea populației pe domeniul sănătății precum și studierea practicilor internaționale de utilizare a platformelor social media de către medici în scop profesional; identificarea și evaluarea cunoștințelor, atitudinilor și practicilor medicilor de utilizare a mijloacelor social media în scop profesional; evaluarea percepției specialiștilor din comunicare privind utilizarea mijloacelor social media în domeniul sănătății; elaborarea recomandărilor de încurajare a utilizării eficiente a platformelor social media de către medici în scopuri profesionale.

Materiale și metode. A fost efectuat un studiu de tip mixt (cantitativ-calitativ), descriptiv, selectiv. Ca obiect de studiu au servit medicii din instituțiile medico-sanitare din Republica Moldova (988 de persoane), selectați reprezentativ pentru principalele zone ale țării și specialiști responsabili în relații publice din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice. Ca instrumente de colectare a datelor a servit chestionarul elaborat de EHRA E-Communication Committee and the EHRA Scientific Initiatives Committee, adaptat la scopul studiului și ghidul de interviu în profunzime. Pentru realizarea studiului au fost utilizate metodele: istorică, sociologică și matematico-statistică.

Rezultatele obținute. Practicile internaționale, privind utilizarea rețelelor SM de către medici în scop profesional, denotă unele particularități subtile ale acestui domeniu, care necesită a fi bine studiat, controlat și reglementat. Pentru Republica Moldova acest domeniu este nou și practic nestudiat. În pofida faptului că, 85,6% din medicii participanți în studiu consideră SM un instrument eficient de comunicare în sănătate, procentul medicilor ce-l utilizează activ în practica profesională constituie doar 43,2%, pe când 9,6% dintre medici nu-l utilizează deloc. Principalele motive invocate de medici, privind neutilizarea rețelelor SM în practica medicală sunt: lipsa timpului (64,2%), lipsa abilităților (33,7%), lipsa interesului pentru mediul on-line (28,4%) și lipsa mijloacelor tehnice (9,5%). Medicii selectați în studiu, prioritar, utilizează rețelele SM pentru a urmări publicațiile științifice noi apărute – 64,4%; participarea la prelegeri/webinare – 58,5% și participarea la manifestările științifice – 49,7%. Cu regret,